

tepav

türkiye ekonomi politikaları araştırma vakfı

Sürdürülebilir kalkınmanın geleceği

Türkiye üzerine gözlemler

Ozan Acar

Ankara

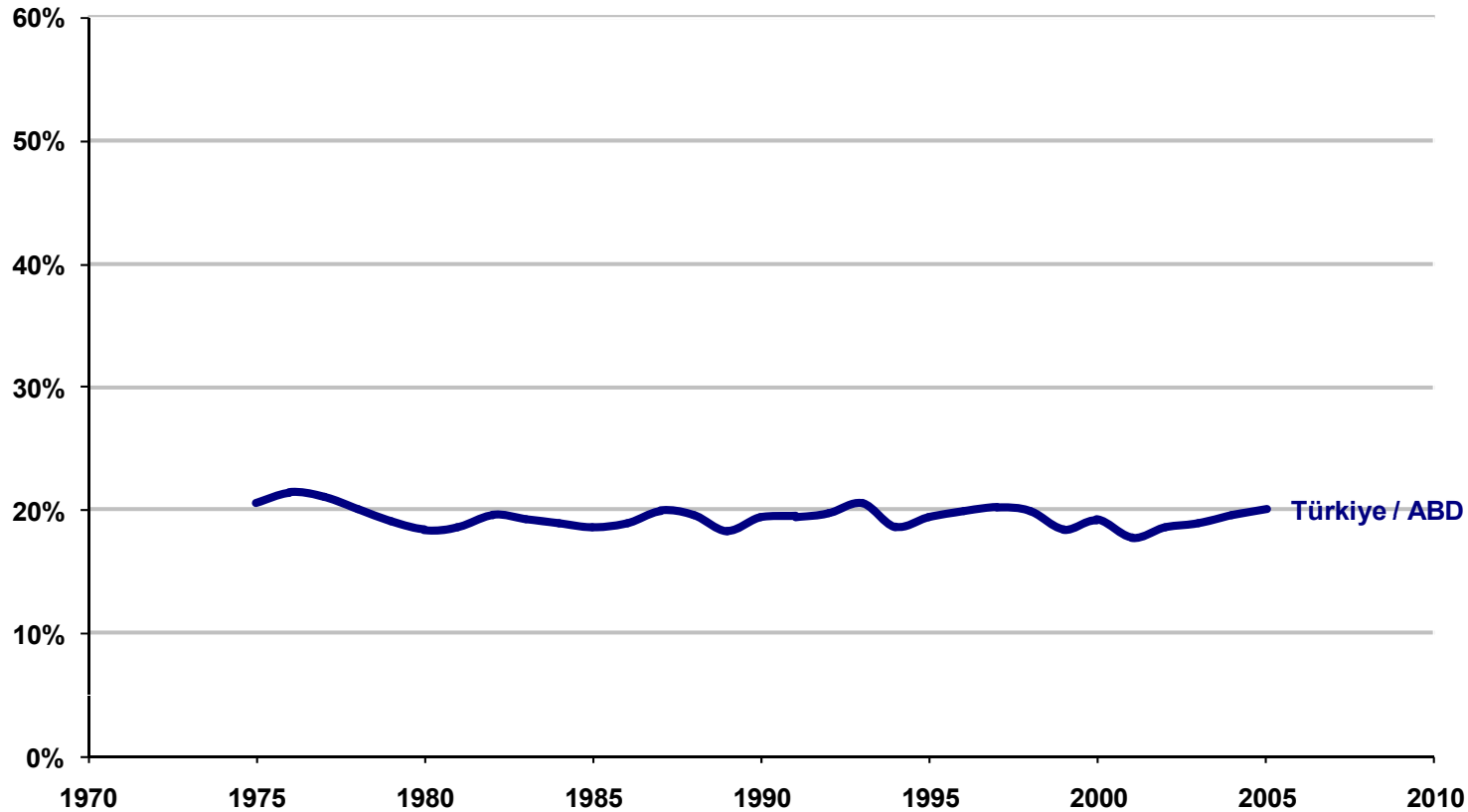
19 Mart 2008

Çerçeve

- Büyüme muhasebesinin bileşenleri
 - Türkiye ile AB-15 arasındaki gelir farkının kaynağı
- Türkiye'nin yakınsama performansı
- Üretim deseni ve eğitimin kalitesi arasındaki ilişki üzerine bazı tespitler
 - PISA sınavı sonuçlarının değerlendirilmesi
- Türkiye'nin rekabetçilik sıralamalarındaki konumu
- Zor durumdaki iki sektör: Tekstil ve TV
- Ne yapmalı?

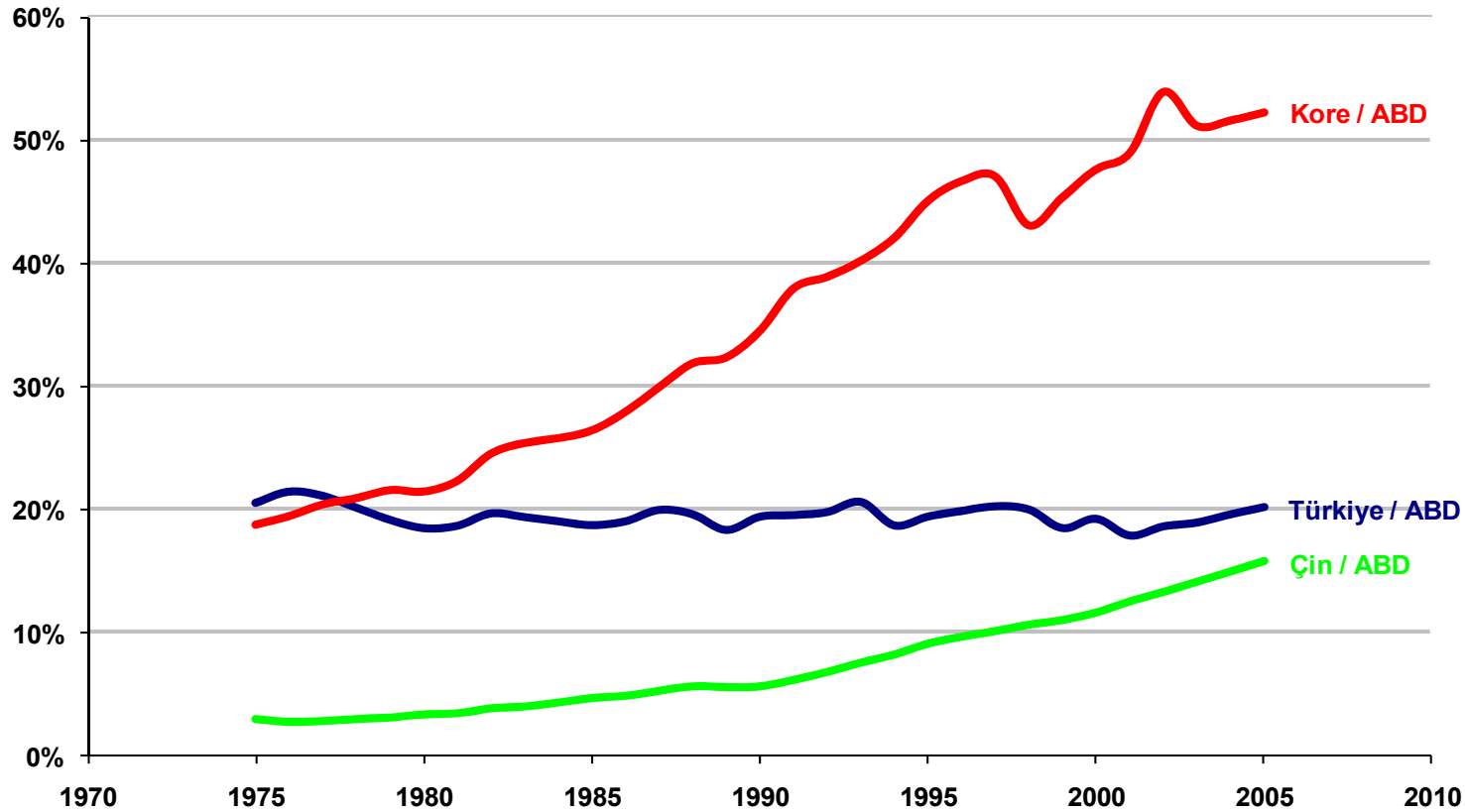
Türkiye'nin uzun dönemli yakınsama performansı

Seçilmiş ülkelerde kişi başına düşen milli gelirin ABD'de kişi başına düşen milli gelire oranı (PPP, 1975-2005)

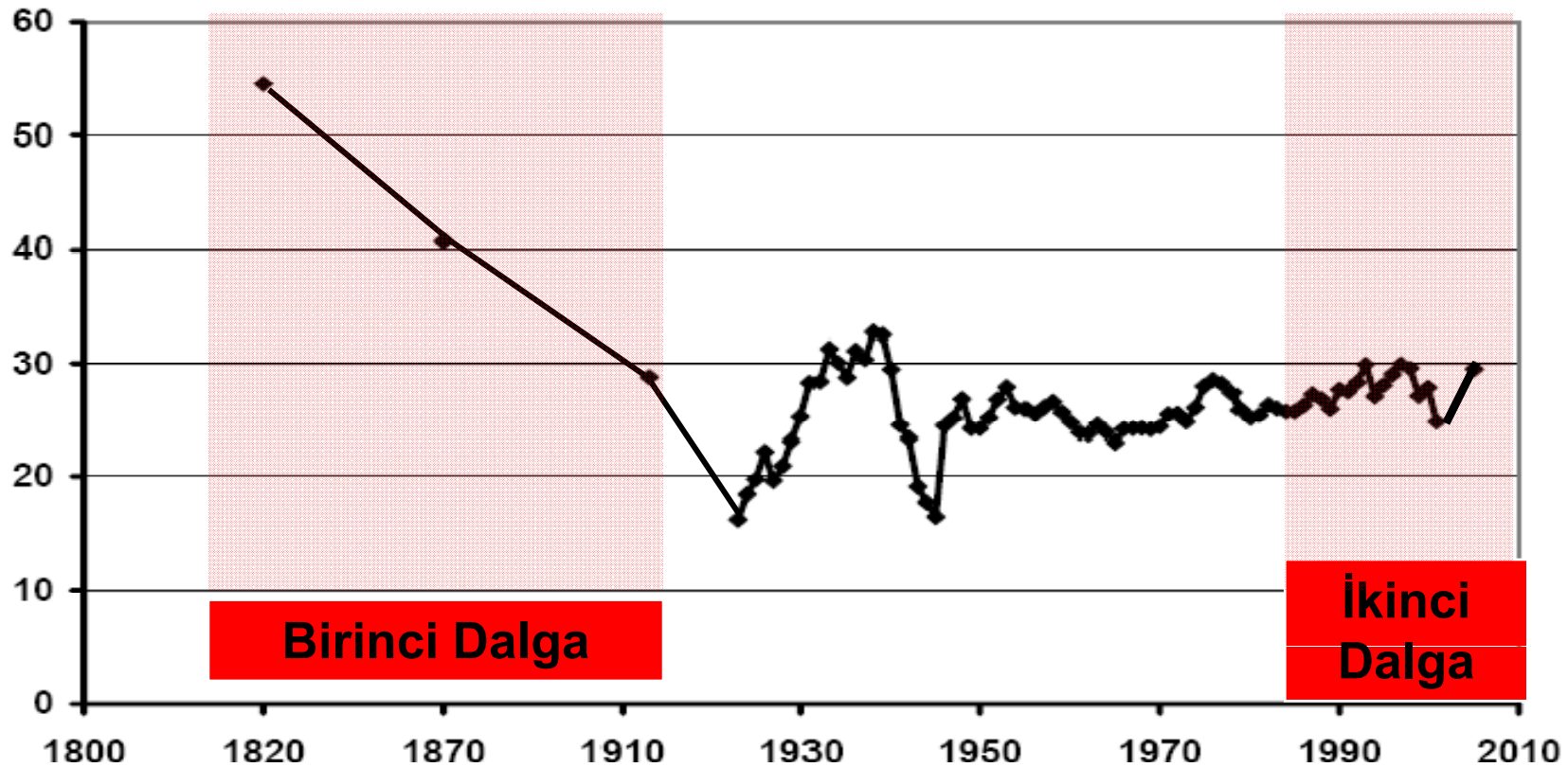
Aynı kalmak kader değil, yakınsayabilenler var

Seçilmiş ülkelerde kişi başına düşen milli gelirin ABD'de kişi başına düşen milli gelire oranı (PPP, 1975-2005)

İlk fırsatı kaçırdık, ikinciye kaçırmamalıyız

Türkiye'de Kişi Başına GSYİH, 1800-2005
Batı Avrupa ve ABD'nin Yüzdesi Olarak

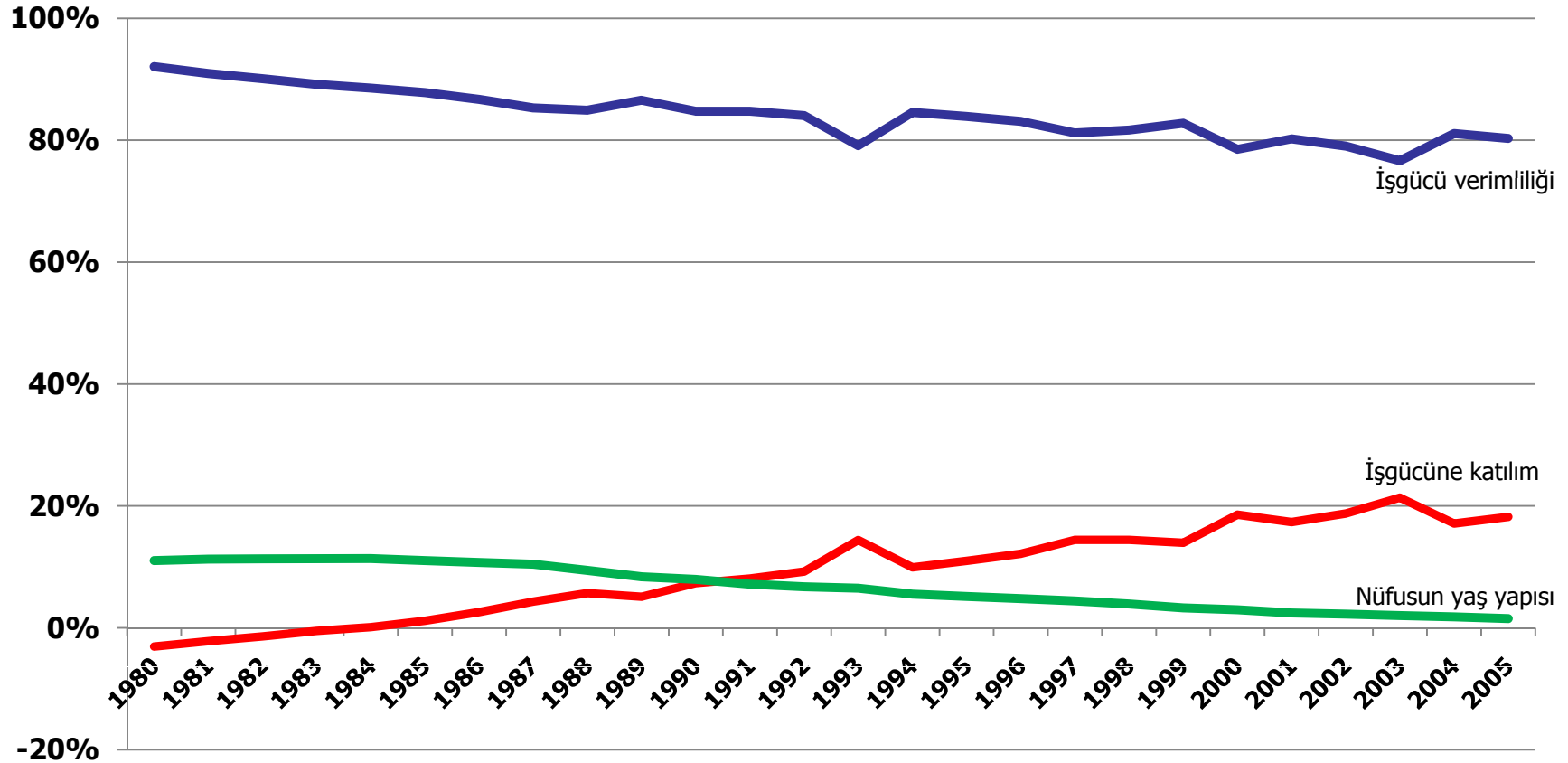
Kaynak: Şevket Pamuk (2007)

Büyüme muhasebesinin bileşenleri

- Kişi başına düşen milli gelirin artış hızı önemlidir
- Bunun üç bileşeni vardır
 - İşgücü verimliliği
 - İşgücüne katılım oranı
 - Nüfusun yaş yapısı
- Gelişmiş ülkelerle aramızdaki gelir farkına bakarken bu üç unsurun hesaba katılması gereklidir

AB-15 ile Türkiye arasındaki refah seviyesi farkının kaynağında büyük ölçüde işgücü verimliliği yatmaktadır

Türkiye ile AB-15 arasındaki kişi başına düşen milli gelir farkının kompozisyonu (1980-2005)

Yakınsayamadığımız yılları nasıl geçirdik?

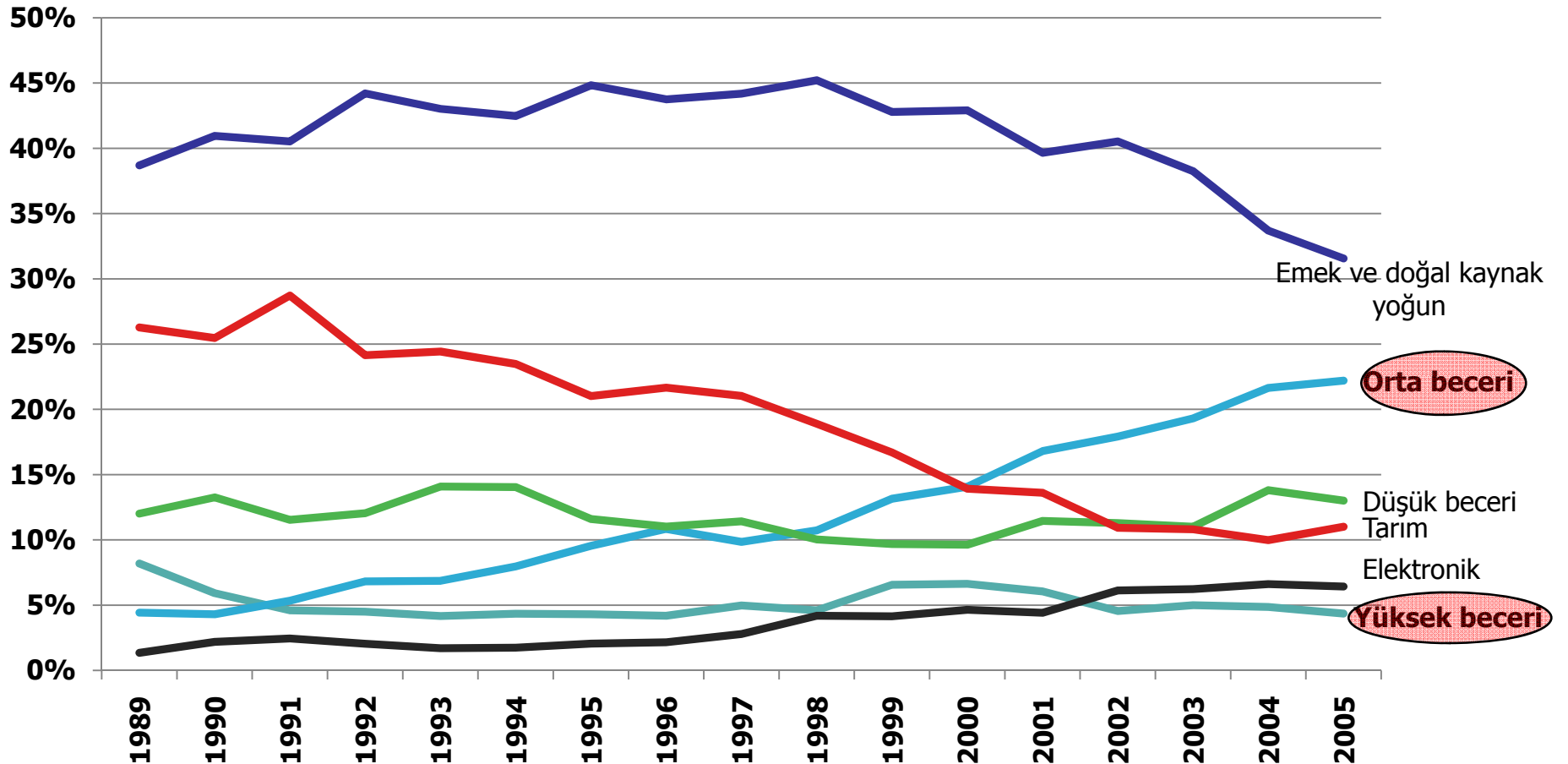
- **1980'ler:** Küresel ekonomiye entegrasyonun ilk adımları
- **1990'lar:** Makroekonomik ve siyasi istikrarsızlık
- **1996:** Gümrük Birliği Anlaşması
- Siyasi/ekonomik istikrarsızlığın hakim olduğu bir açık ekonomi olmanın sonucu:
 - **2001** krizi

2001 sonrası performans umut verici

- Kriz ertesinde başarıyla uygulanan ekonomik program
- Göreli makroekonomik istikrarın tesisi
 - Tarihsel ortalamaların üzerinde bir hızla sürdürülen ekonomi büyüme
- Gümrük Birliği'nin işlemeye başlaması
 - Artan doğrudan yatırımlar: 2002-2006 döneminde 35,5 milyar dolar
 - Artan ticari entegrasyon: 100 milyar dolarlık ihracat hedefinin aşılması

Türkiye'nin ihracatının yapısı değişiyor...

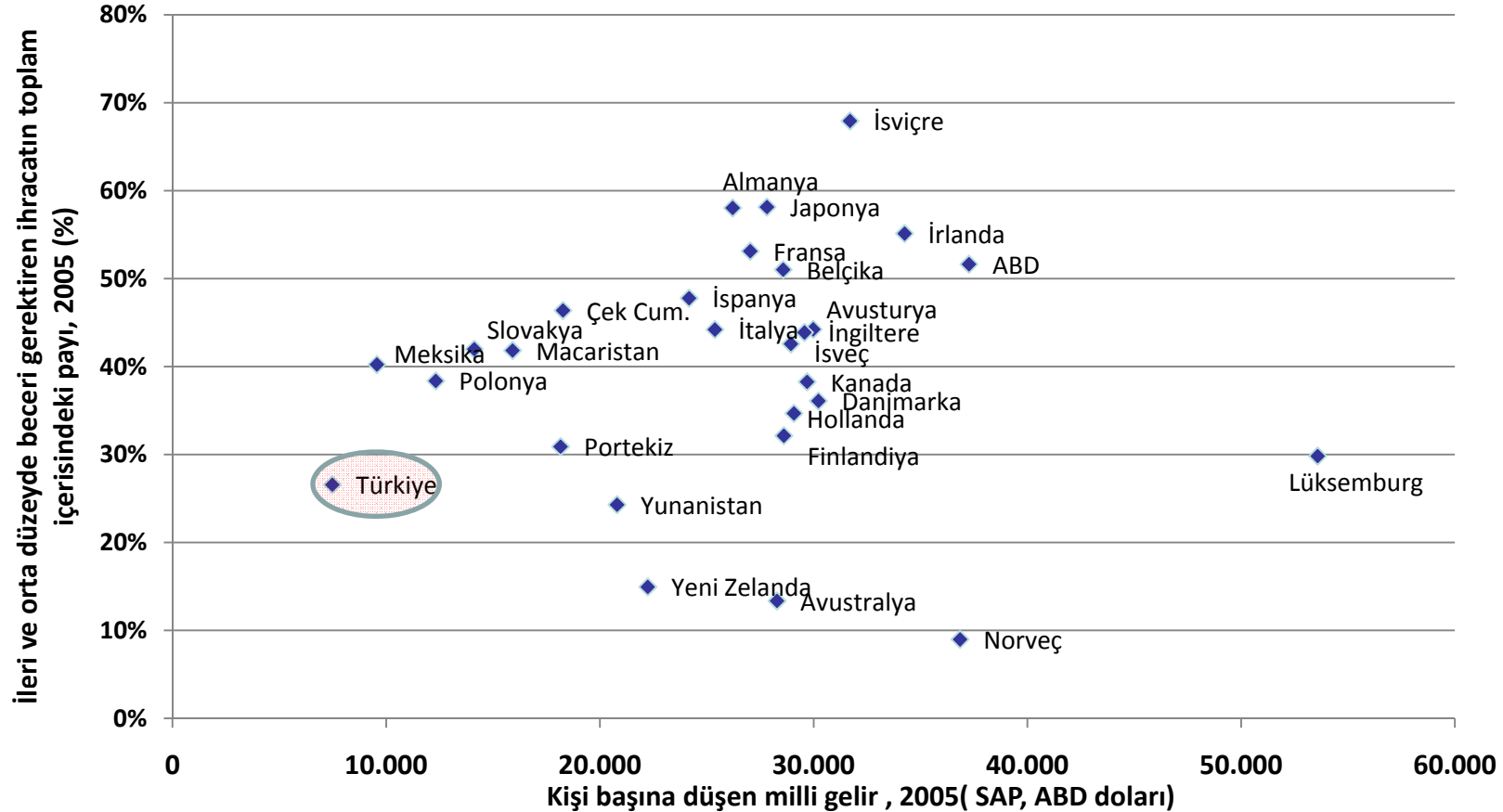
UNCTAD'ın tanımladığı ürün gruplarının toplam ihracat içerisindeki payı, Türkiye (1989-2005)

Kaynak: UNCTAD sınıflandırması, TEPAV'ın hesaplamaları, COMTRADE veritabanı

...ancak yakınsamaya çalıştığımız ülkelerle aramızda halen ciddi farklılıklar bulunuyor

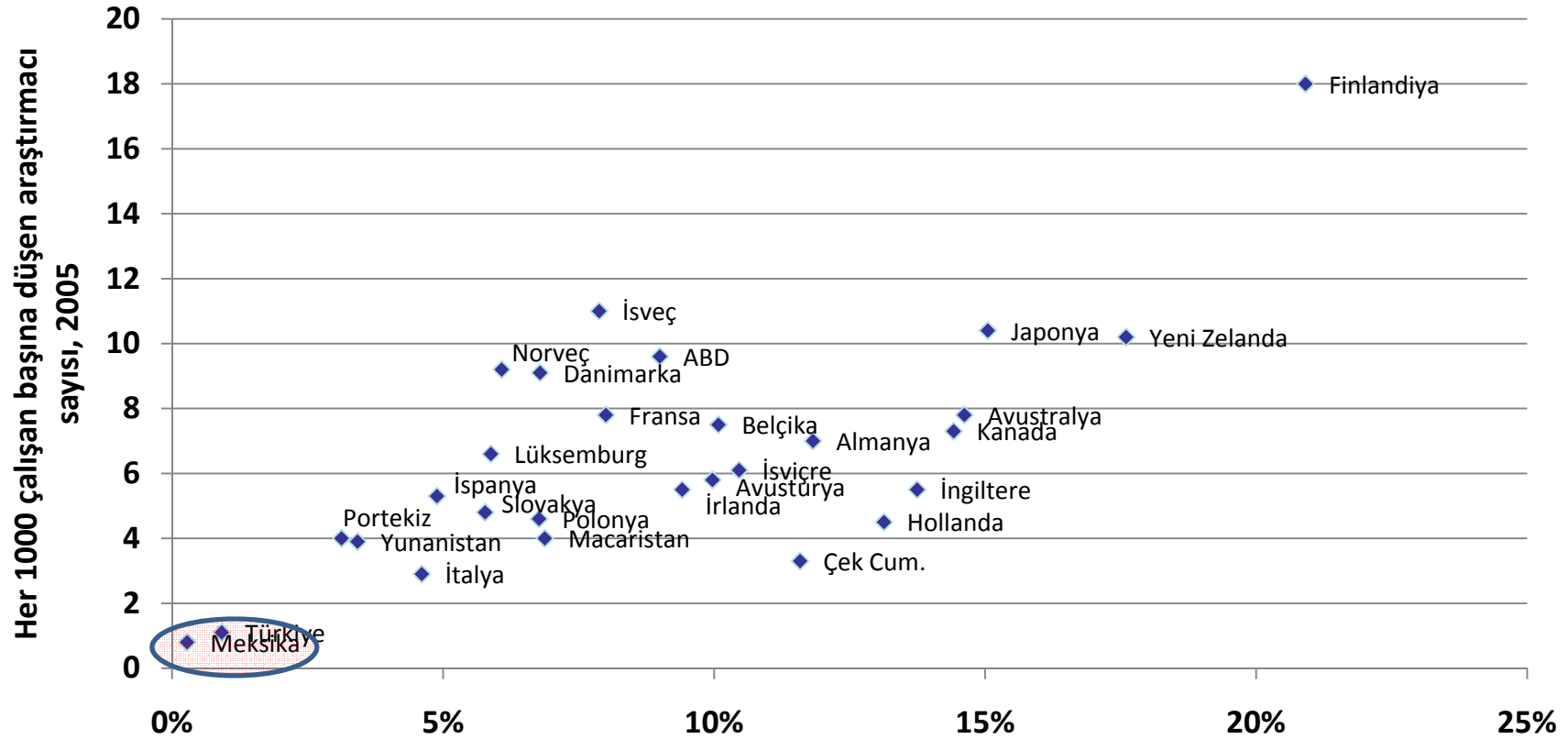
OECD ülkelerinde kişi başına düşen milli gelir ve orta ve yüksek seviyede beceri gerektiren ihracatın toplam ihracat içindeki payı, 2005

Kaynak: UNCTAD sınıflaması, COMTRADE veritabanı, TEPAV hesaplamaları,

PISA sınavları, bir ülkenin gelecekte sahip olacağı işgücünün niteliğine ışık tutuyor

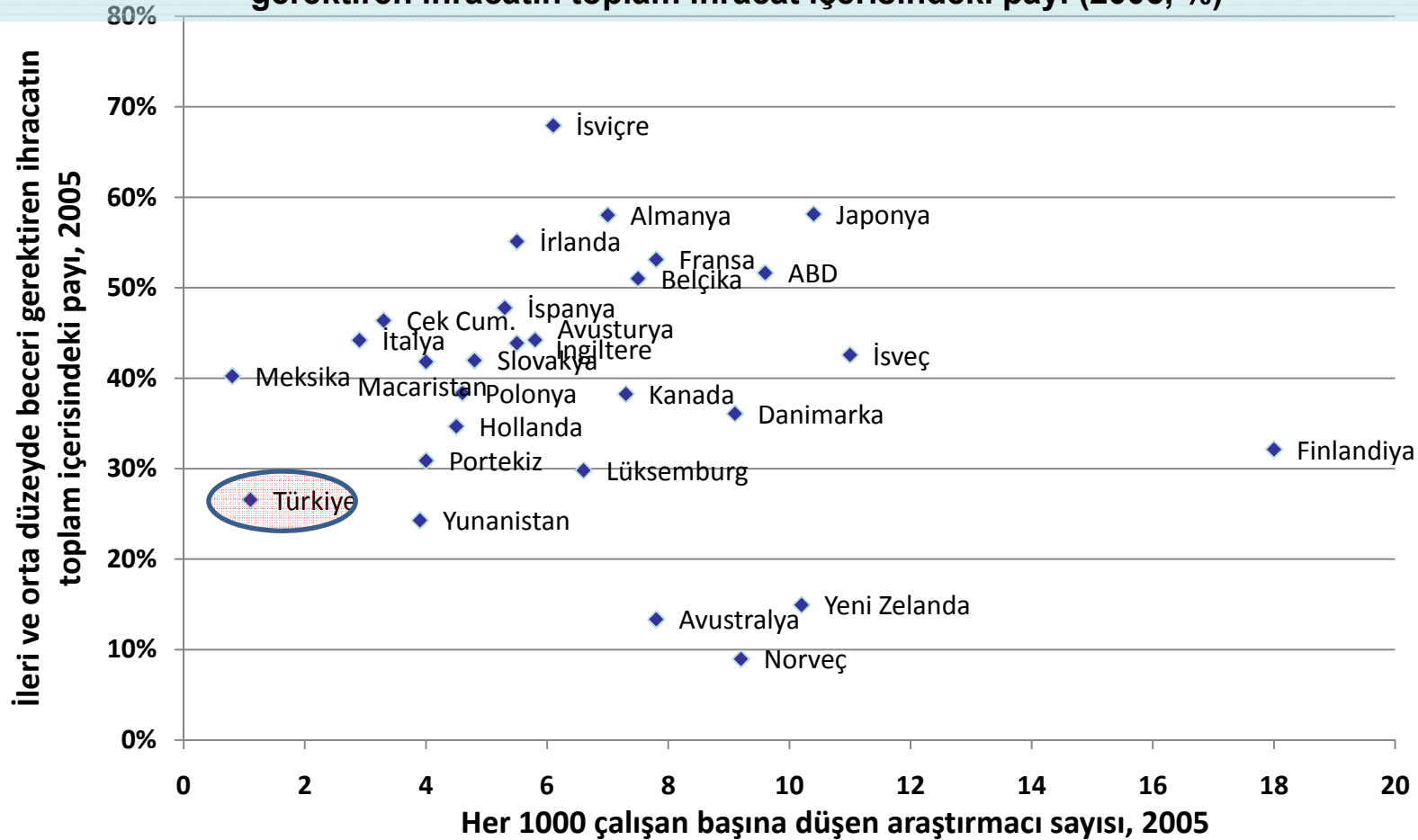
Her bin çalışan başına düşen araştırmacı sayısı (2005) ve PISA fen bilimleri sınavında 5. ve 6. seviyede başarı gösteren öğrencilerin yüzdesi (2006)

PISA fen bilimleri sınavında 5. ve 6. seviyede başarı gösteren öğrencilerin yüzdesi , 2006

İhracatın yapısının da araştırmacı yoğunluğu ile doğrudan bir alakası bulunuyor

OECD ülkelerinde; her bin çalışan başına düşen araştırmacı sayısı (2005) ve ileri ve orta düzeyde beceri gerektiren ihracatın toplam ihracat içerisindeki payı (2005, %)

Kaynak: UNCTAD sınıflaması, COMTRADE veritabanı, TEPAV hesaplamaları,

Eğitim sisteminin reformu, üretim desenini dönüştürmenin önemli adımlarındandır...

- Üretim deseni dönüşümünü gerçekleştirmek için eğitim sisteminin kapsamlı bir biçimde yeniden ele alınması gereklidir
 - Müfredatın yenilemesi
 - Okullaşma oranlarının yükseltilmesi
 - Erişimdeki eşitsizliklerin giderilmesi
 - Eğitime ayrılan kaynağın yükseltilmesi
 - özellikle kaliteyi arttırmaya yönelik olarak
 - Mesleki eğitimin cazip hale getirilmesi...
- Sadece iş yaşantısına henüz adım atmamış gençlerin değil mevcut işgücünün de beceri seviyesinin arttırılması gereklidir
 - Aktif işgücü politikaları

...ancak tek başına yeterli değildir

- Sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi için rekabet gücünün iyileştirilmesi gerekmektedir
 - İşgücü piyasaları+iş yapma biçimleri+kamu hizmetleri+altyapı vd...
- 2001 krizinden sonraki toparlanma sürecine rağmen Türkiye, rekabet gücü sıralamalarında alt basamaklardadır

	2007 Rekabetçilik puanı	Sıralamadaki yeri
ABD	100,000	1
Çin	79,484	15
İsrail	74,321	21
Malezya	74,091	23
Hindistan	63,380	27
Yunanistan	57,431	36
Bulgaristan	48,737	41
Rusya	47,315	43
Türkiye	45,221	48
Brezilya	44,706	49

	Ülke sayısı	Türkiye'nin yeri
2003	51	48
2004	51	46
2005	51	39
2006	53	43
2007	55	48

Rekabet gücü artışının önündeki engeller biliniyor...

- Şirketlerin ölçek büyütmesi
 - Finansmana erişim problemleri
 - Teminat sorunları, kredi bilgi sistemi; kurumsal yönetim
- İdari engeller
 - yargı ve vergi sistemi; ruhsatlar ve izinler; firmaların giriş ve çıkışları
- İşgücü piyasasındaki aksaklıklar
 - Kamusal yüklerin fazlalığı; nitelikli eleman eksikliği
- Teknolojik ilerleme ve yenilik
 - Ulusal yenilik sistemindeki aksaklıklar, kalite ve standartlar; bilişim teknolojileri
- Altyapıya erişim
 - Elektrik; taşımacılık sektöründeki aksaklıklar

...ancak sorunları tespit etmek rekabet gücünü iyileştirmek için yeterli değildir

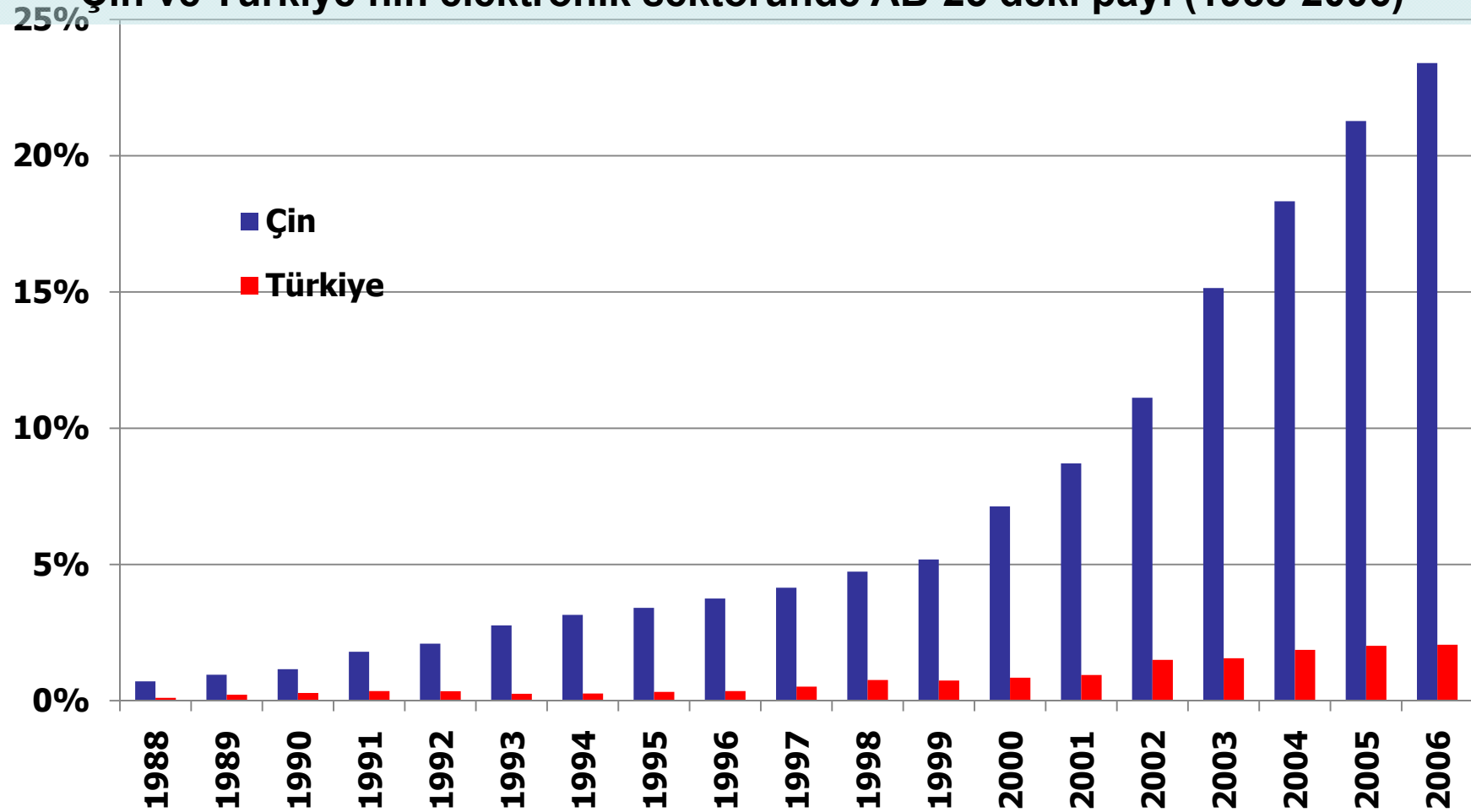
- Sorunların bir öncelikler sıralaması yapılarak ortadan kaldırılması gerekmektedir
 - Büyümenin ve verimlilik artışlarının önündeki en ciddi kısıtların tespiti
 - Reformların ikincil etkilerinin hesaplanması için kapasite inşası
- Önemli olan bir defaya özgü politikalar tasarlayıp güncel problemleri çözmek değil; değişen günün koşullarına uygun politikaların tasarlanacağı süreçler geliştirmektir
 - Bugün elektronik ve tekstil sektörleri
 - Sırada hangileri var?

TV sektöründen bir örnek

- Televizyon üretimi – elektronik sektörü
 - İhracatın en hızlı arttığı sektörlerden
 - Tüplü TV'lerde AB'de %50'den fazla pazar payı
 - Belirleyici unsur: AB'nin Doğu Asya ülkelerine uyguladığı anti-damping vergisi
- AB, 2007'de anti-damping vergilerini müzakereye açtı (2002'de biliniyordu) ve vergiler sıfırlandı
- Türkiye'de LCD-Plazma üretimine geçilmedi
 - Dünyada "Panel" üretebilen sınırlı sayıda oyuncu var.
- Doğu Asyalılar artık LCD'yi tüplüden daha ucuza imal edebiliyorlar
 - Profilo-Telra'nın iflası. Vestel ve BEKO zarar açıklıyor.
 - Samsung'da 4000 AR-GE personeli, Türkiye'de 400.

Elektronik sektörünün AB-25'deki pazar payı

Çin ve Türkiye'nin elektronik sektörde AB-25'deki payı (1988-2006)

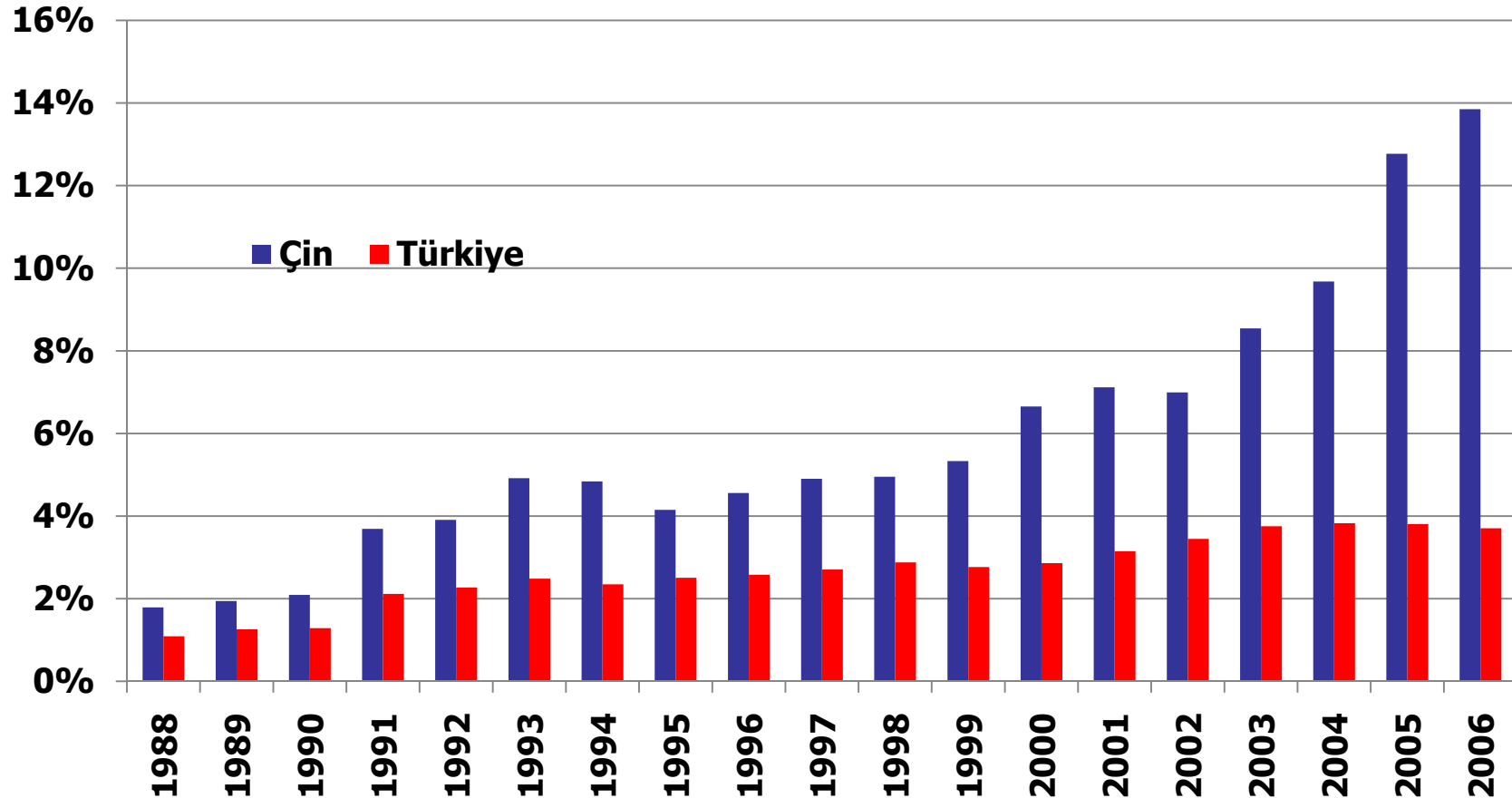

Tekstil sektöründen bir örnek

- 5084 sayılı teşvik kanunu
 - Amaçlar net mi? Fiyat rekabetine ve ucuz işgücüne dayalı bir strateji ne kadar makul?
- DTM'nin dahilde işleme rejimi düzenlemesi
- Eskiler için 2008'de teşvik kalkıyor; sadece yeniler faydalanacak
- Kahramanmaraş'taki iplik üreticileri
 - Kaybedenler: Daha önce kurulmuş olanlar; Kahramanmaraş dışındakiler
 - Yeni kurulanlar da kurdan dolayı kaybediyorlar
 - Uzun vadede kazanan?

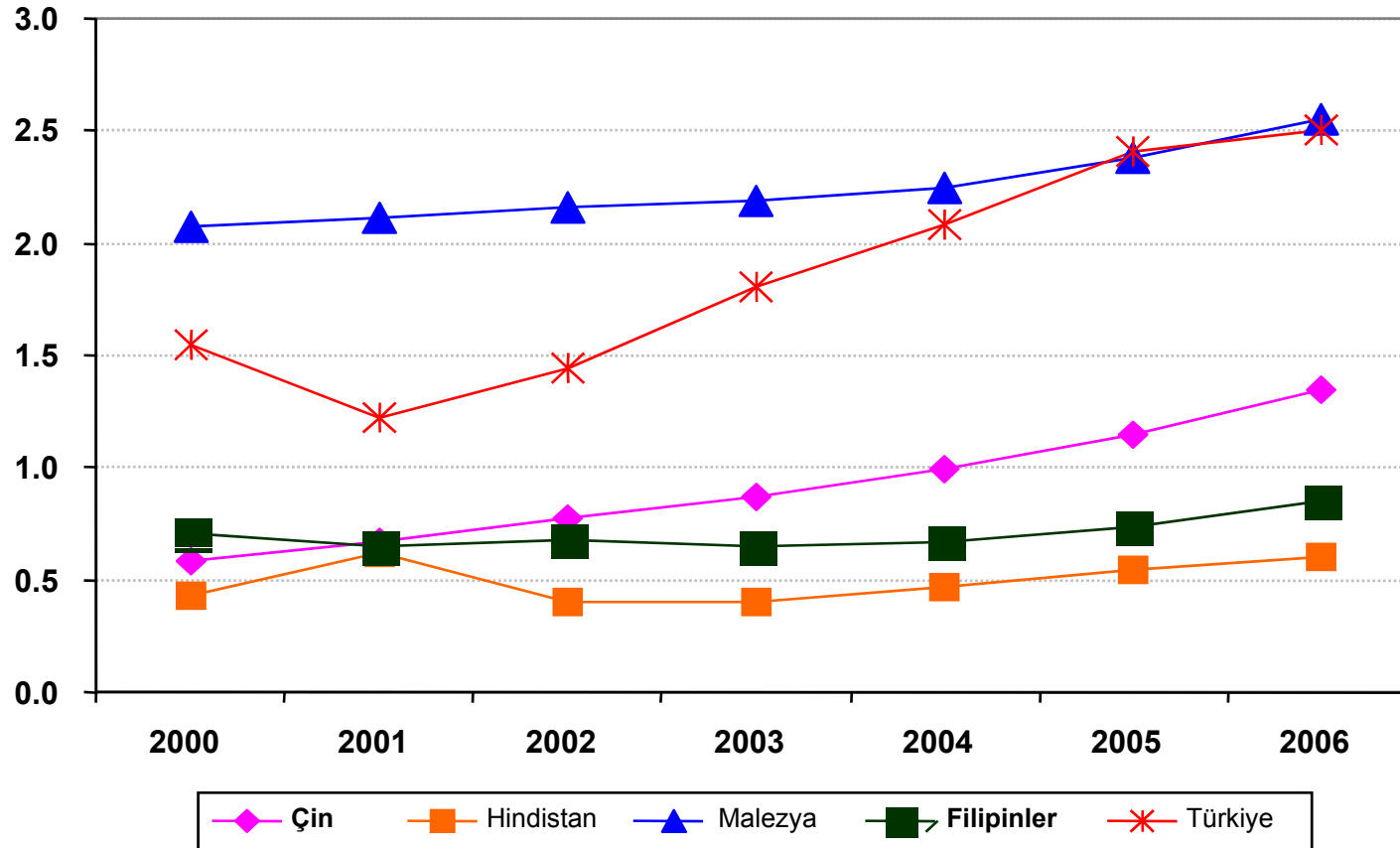
Emek yoğun sektörlerin durumu endişe verici...

Çin ve Türkiye'nin emek yoğun sektörlerde AB-25'deki payı (1988-2006)

Yeni dünyada, bizim ürettiğimizden daha ucuza üretebilenler var

Seçilmiş ülkelerde çalışılan saat başına işgücü maliyetleri (ABD doları)

Ne yapmalı?

- Çarşaf listeden önceliklere
- Kamu-özel diyalog mekanizmalarını işletmek
 - DÖİK
 - YOİKK
- Kamu-kamu uygulama koordinasyon mekanizması tasarımı
 - Yıllık plan koordinasyonu yeterli mi?
 - Süreç tasarımı: geri besleme
- Veri ve analiz ihtiyacı

SONUÇLAR

- Türkiye ekonomisi küresel entegrasyondan kaynaklanan bir dönüşüm sürecinin içinde
- Dönüşüm kelimesi içerisinde kriz olgusunu zaten barındırıyor
 - 2001 krizine benzer bir kriz değil ekonominin belli sektörlerinde karşılaşılan sıkıntılar
- Enerjimizi ve potansiyelimizi doğru değerlendir, önceliklerimizi doğru belirlersek en az hasarla yeni bir aşamaya geçeriz
- Eylem planlarından, planlanmış eylemlere geçiş dönemi